

Plastično oblikovanje plastelinom u vrtiću

Pleša, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:161131>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-02**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

IVA PLEŠA

PLASTIČNO OBLIKOVANJE PLASTELINOM U VRTIĆU

Završni rad

Pula, rujan, 2023.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

IVA PLEŠA

PLASTIČNO OBLIKOVANJE PLASTELINOM U VRTIĆU

Završni rad

JMBAG: 0303083763, redoviti student

Studijski smjer: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Metodika likovne kulture u integriranom kurikulumu 2

Znanstveno područje: Umjetničko područje

Znanstveno polje: Likovna kultura

Znanstvena grana: Likovna pedagogija

Mentor: doc. art. Breza Žižović

Pula, rujan 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____ Iva Pleša _____, kandidat za prvostupnika Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljeni način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Iva Pleša dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj Završni rad pod nazivom Plastično oblikovanje plastelinom u vrtiću

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

SAŽETAK

Djeca imaju sposobnost da vide stvari iz nove perspektive. Poticanje kreativnosti kod djece ključni je čimbenik u njihovom emocionalnom, intelektualnom i fizičkom razvoju. Putem kreativnih aktivnosti djeca mogu izraziti svoje misli i osjećaje, te kreativnim izražavanjem stječu samopouzdanje u vlastite sposobnosti i podižu samopouzdanje. Likovnim jezikom djeca mogu izraziti ono što drugim „jezicima“ ne mogu. Djeca će se stvaralački izražavati i stvaralački će oblikovati uvijek kada im je dana sloboda da budu ono što jesu. U ovome radu biti će naglasak na kiparskoj tehnici plastelinu. Plastelin je materijal koji se u modeliranju koristi umjesto gline. Plastelin za djecu nije samo zabavna igra, već i koristan alat za učenje raznih vještina. Spoznaja da može oblikovati razne materijale i tako na vizualan način izražavati vlastite spoznaje i osjećaje djetetu pruža veliko zadovoljstvo. Dijete se puno lakše i uspješnije izražava oblikovanjem u prostoru nego oblikovanjem na plohi. Služeći se materijalima poput gline ili plastelina dijete mora postepeno usvojiti pojam trodimenzionalnosti i to u procesu praktičnog rada.

Ključne riječi: kreativnost, aktivnost, izražavanje, plastelin, materijali, trodimenzionalnost

SUMARRY

Children have the ability to see things from a new perspective. Encouraging creativity in children is a key factor in their emotional, intellectual and physical development. Through creative activities, children can express their thoughts and feelings, and through creative expression they gain confidence in their own abilities and raise their self-confidence. Children can express with artistic language what they cannot with other "languages". Children will express themselves creatively and will shape creatively whenever they are given the freedom to be who they are. In this paper, the emphasis will be on the plasticine sculpting technique. Plasticine is a material used in modeling instead of clay. Plasticine for children is not only a fun game, but also a useful tool for learning various skills. The realization that he can shape various materials and thus express his own knowledge and feelings in a visual way gives the child great pleasure. A child expresses himself much more easily and successfully by shaping in space than by shaping on a surface. Using materials such as clay or plasticine, the child must gradually adopt the concept of three-dimensionality in the process of practical work.

Key words: creativity, activity, expression, plasticine, materials, three-dimensionality

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KREATIVNOST	2
2.2. POTICANJE STVARALAŠTVA	5
2.2.1. LIKOVNI JEZIK.....	6
2.2.2. KIPARSTVO.....	7
3. PREDŠKOLSKO DIJETE I LIKOVNA UMJETNOST	8
3.1. OBLIKOVANJE U PROSTORU KAO PODRUČJE LIKOVNOG IZRAŽAVANJA PREDŠKOLSKE DJECE ...	8
3.2. LIKOVNA AKTIVNOST U DJEČJEM VRTIĆU: OBLIKOVANJE PLASTELINOM.....	11
4. PRIPREMA ZA IZVOĐENJE LIKOVNE AKTIVNOSTI	14
4.1. ARTIKULACIJA AKTIVNOSTI.....	19
4.2. DJEČJI RADOVI I IZJAVE DJECE	22
4.3. ZAKLJUČAK NAKON AKTIVNOSTI	33
5. ZAKLJUČAK.....	34
LITERATURA.....	35

1. UVOD

Plastelin je materijal koji je u vrtiću iznimno popularan zbog šarenih boja. Trodimenzionalne oblike karakteriziraju masa i volumen. U početku korištenja tehnike plastelina fokus je samo na upoznavanju materijala, no kasnije do izražaja dolazi sama izrada kipa ili figure. Uz plastično oblikovanje razvija se mašta te manualne vještine. Kod osmišljavanja figure važno je da dijete prije svega oblikuje ključne dijelove tijela, iako nisu u realnim proporcijama. Plastelin je dijelom sličan glini. Prilikom umjetničkog izražavanja vrlo je važno načelo kreativnosti, stoga je potrebno dati djetetu priliku da se slobodno izražava (Gregurić, 2022). Kreativnost uvijek sadržava originalnost, nešto novo, neuobičajeno, nekorišteno na dotad poznat način. Znanstvena istraživanja dokazuju da rano bavljenje likovnim aktivnostima i umjetnička naobrazba općenito poboljšavaju druge aspekte spoznaja. Djeca će se stvaralački izražavati i stvaralački će oblikovati uvijek kada im je dana sloboda da budu ono što jesu, da poimaju i misle svojom logikom, da vide na svoj način, da imaju pravo na svoje individualno izražavanje i stvaranje u pravom smislu riječi. Dijete se likovno izražava kako bi prikazalo ono što ga uzbuđuje i zanima. Izravno promatranje djece angažirane u likovnoj aktivnosti može dati bolji i jasniji uvid u pravu prirodu dječjeg izraza.

2. KREATIVNOST

Pojam kreativnost podrazumijeva stvaranje nečeg novog. Riječ je o mentalnom procesu koji uključuje stvaranje nekih novih ideja i pojmova, novih rješenja problema te stvaranje novih veza između postojećih ideja ili pojmova. Kreativnost je kombinacija znatiželje, motivacije, otvorenosti/fleksibilnosti i autonomije kao i kreativnog mišljenja čovjeka. Kreativnost dolazi od latinske riječi *creatus* što doslovno znači „koji je narastao“, tj. koji je stvoren ili kreiran. Kreativnost uvijek sadržava originalnost, nešto novo, neuobičajeno i nekorišteno na dotad poznat način. Ako bismo sveli sva određenja kreativnosti pod „zajednički nazivnik“ dobivamo stalne odrednice kreativnosti: stvaranje ili predlaganje nečeg djelomično ili sasvim novog, zamišljanje novih mogućnosti koje još uvijek nitko nije osmislio, stvaranje postojećeg predmeta s novim karakteristikama i svojstvima, te gledanje ili izvođenje nečeg na sasvim drugačiji način od onoga koji se prije smatrao normalnim ili mogućim. U popularnoj psihologiji kreativnost se povezuje s desnom stranom mozga. Osim za kreativnost, desna strana mozga zadužena je za osjećaje, intuiciju, fantaziju, simbole i sintezu, a lijeva strana mozga bavi se činjenicama, logikom, detaljima, znanjem, spoznajom i analizom. Kreativnost je važna u svim zanimanjima. Bez kreativnosti znanost i obrazovanje ne bi bilo moguće ni zamisliti. Neki smatraju da je kreativnost osobina s kojom se rađamo, a drugi kako ju je moguće naknadno razviti ili barem sačuvati ono što nam je rođenjem dano (Slunjski, 2014).

2.1. RAZVOJ KREATIVNOSTI PUTEM LIKOVNIH AKTIVNOSTI

Znanstvena istraživanja dokazuju da rano bavljenje likovnim aktivnostima i umjetnička naobrazba općenito poboljšavaju druge aspekte spoznaja, npr.

- likovne aktivnosti potiču fokusiranje te usmjeravanje pažnje, pa učestalo bavljenje likovnom aktivnošću djeluje na bolju koncentraciju i u drugim aktivnostima
- likovne aktivnosti potiču opuštanje cijelog organizma, te lučenje hormona sreće, što rezultira kvalitetnijim življenjem
- upotreba različitih materijala, rješavanje problema koje donosi likovni proces, eksperimentiranje, te traženje novih spoznaja pridonosi razvoju divergentnog mišljenja, a samim time i kreativnosti

U provođenju likovnih aktivnosti s djecom nema pravila, zakonitosti i kritika jer su oni momentalni zagušivači kreativnosti, samopouzdanja, radoznalosti i slobode. Naša predškolska djeca u svom formalnom obrazovanju biti će uglavnom usmjerena na aktivnost lijeve hemisfere mozga koja je zadužena za logiku, analizu, brojke i riječi. Intenzivno bavljenje likovnim aktivnostima i umjetničkim djelatnostima u ranoj dobi daje prednost razvoju desne hemisfere mozga (mašta, sinteza, slike), te pruža ravnotežu u cjelokupnom odgojno-obrazovnom procesu. Kad su obje hemisfere mozga u skladnoj funkciji, djelovanje mozga ne postaje duplo bolje već višestruko bolje.

Dijete bez posebne intervencije odrasle osobe pronalazi put za likovno stvaranje, no ključno je osigurati mu što više mogućnosti da se likovno izražava i da istražuje nove materijale. Potrebno je djetetu nenametljivo ukazivati na mogućnosti koje nam likovnost može pružiti, uvećavajući time djetetovu senzibiliziranost za svijet umjetnosti i njegove specifičnosti. Postoji nekoliko osnovnih aspekata rada kad je u pitanju likovnost u ranoj i predškolskoj dobi:

- prihvaćanje i uvažavanje dječjeg autentičnog likovnog izraza u skladu s razvojnim karakteristikama dobi djeteta
- omogućavanje pristupa raznolikim materijalima i tehnikama likovnog stvaralaštva
- osiguravanje vremena i prostora za provođenje likovnih aktivnosti
- omogućavanje djetetu da usvoji posebne likovne vještine kada su u pitanju likovni materijali i tehnike
- upoznavanje djeteta s likovnom umjetnošću putem reprodukcija, slikovnica, posjeta galerijama i muzejima (Balić-Šimrak, 2010).

2.2. POTICANJE STVARALAŠTVA

Djeca će se stvaralački izražavati i stvaralački će oblikovati uvijek kada im je dana sloboda da budu ono što jesu, da poimaju i misle svojom logikom, da vide na svoj način, da imaju pravo na svoje individualno izražavanje i stvaranje u pravom smislu riječi. Kada neku pojavu ili oblik djeteta pažljivo promatra, kada je njome potpuno zaokupljeno, uz sve vidljive podatke i činjenice otkriva njezino značenje i njezin smisao. Djeci, osobito onoj koja su živjela u gradovima, vrlo su pristupačna crtaća sredstva, a djeci izvan gradova su bliski i ostali materijali, osobito zemlja, odnosno glina.

Postoji nekoliko načina da u djeci probudimo interes za pojave u svijetu, te njihovo likovno izražavanje, odnosno oblikovanje. Prvi i najjednostavniji način poticanja djece je usmjeravanje njihovog opažanja na neku pojavu ili oblik. Ono što će djecu najviše zainteresirati biti će život, te svojstva i funkcija oblika. Nakon toga slijedi zanimanje za veličine oblika, dijelove oblika, vizualna obilježja, boju, materijal i detalje. U poticanju djece na opažanje, odgojitelji djeci ne smiju nametati svoj način viđenja i pretpostavke. Da bi to izbjegli, potiču ih postavljanjem pitanja: „Što još vidiš?“ Kada djeca daju sve odgovore na to, postavljaju im druga pitanja koja će probuditi dječji interes. „Kako drvo raste?“, „Kako sunce svijetli i grije?“ Nakon toga postavljaju se konkretnija pitanja o aspektima pojave ili oblika ako ih djeca sama nisu pronašla, pitanja o konstrukciji, dijelovima, boji, materijalu i slično. Odgojitelji ne bi smjeli korigirati dječje verbalne odgovore. Sve to ne znači da dijete mora verbalno odgovoriti. Djetetov odgovor, odnosno znak njegove pažnje i interesa mogu biti raširene oči, osmijeh, čuđenje, dodir. Obzirom da dijete na taj način upoznaje i doživljava neku pojavu ili oblik, lako će ih i originalno izraziti likovnim medijem. Potrebno vrijeme da dijete doživi i percipira obično je kratko. Ponekad je dovoljan samo trenutak intenzivnog interesa i koncentracije. Promatranje pojava i oblika, te njihovo izražavanje likovnim radom, dva su odvojena procesa. Dijete promatranjem otkriva i pamti pojave i oblike, te njihove odnose i značenja. Djeca ne crtaju ono što konkretno vide, već ono što pamte, izdvajaju i znaju o nekoj pojavi ili obliku (Belamarić 1986).

2.2.1. LIKOVNI JEZIK

Likovni jezik djece posebno je važan. Njime ona mogu izraziti ono što mnogim drugim „jezicima“ ne mogu. Riječ je o urođenom jeziku kojeg je potrebno njegovati i paziti da ga neprimjerenim postupcima ne „ugušimo“. Ovim jezikom dijete izražava svoje unutarnje biće, svoje poimanje sebe i svijeta oko sebe i to na vrlo specifičan način. Likovnim jezikom djeca kreativno izražavaju svoja iskustva, doživljaje, znanja i razumijevanja, a često je to i jedini način da se izraze. Ako djeci ponudimo raznolike materijale, djeca mogu i dalje razvijati svoj likovni jezik (Slunjski 2014).

Dijete se likovno izražava kako bi prikazalo ono što ga uzbuđuje i zanima. Izravno promatranje djece angažirane u likovnoj aktivnosti može dati bolji i jasniji uvid u pravu prirodu dječjeg izraza. Dok promatraju djecu za vrijeme likovnog procesa odgojitelji impresionira nekoliko stvari:

- djeca otvoreno govore o svojoj likovnoj aktivnosti. Ne pokušavaju prikriti prave osjećaje. Dapače, djete je individua i upravo se to vidi prema njegovom pristupu likovnog izražavanja
- za neku djecu važniji je vizualni aspekt; oni su zainteresirani za savladavanje oblika i izbor boja, a neku djecu najviše zanima manipulativni aspekt likovnog izražavanja i užitak u taktilnim osjetima s glinom
- pojedincima je najvažniji simbol – majka ili kuća. Izraz daje uvid u određenu situaciju, te pokazuje prisutnost emocija
- čin likovnog izražavanja je događaj sam po sebi jer je dijete zaokupljeno procesom, a ne rezultatom gotovog objekta
- likovni govor se kroz likovno djelo događa i traje u sadašnjosti (Jakubin 1996).

2.2.2. KIPARSTVO

Kiparstvo je umjetnost oblikovanja volumena u prostoru. Kiparska odnosno skulptorska djela dijele se na reljef i samostojeću skulpturu. Samostojeće skulpture su trodimenzionalne forme u prostoru, te su s tim prostorom u interaktivnom odnosu – one ga zauzimaju, prožimaju, prostor prolazi kroz njih, ostaje u njima zarobljen ili se na neki drugi način dopinjuju. Kiparstvo, odnosno oblikovanje u prostoru za djecu je sasvim prirodan i spontan način izražavanja, štoviše u predškolskoj dobi djeca prstima lakše izrađuju ono što vide ili žele predočiti drugima (Beneta, 2010).

2.2.3. PLASTELIN

Riječ „Plastelin“ dolazi od talijanske riječi *plastilina* ili grčke *plastos* što znači „struktura“. Plastelin je materijal za modeliranje koji se sastoji od pročišćene i usitnjene gline u prahu s dodatkom životinjske masti, voska i drugih tvari koje sprječavaju njegovo isušivanje. Proizvodi se u svim bojama sunčevog spektra, te u bijeloj i crnoj boji. U trgovinama se može pronaći u obliku malih pločica smještenih u kutijice. Prve bilješke o plastelinu pojavile su se krajem devetnaestog stoljeća. Izumili su ga William Harbutt i Franz Kolb 1899. godine. Materijal koji su dobili patentirali su u Njemačkoj i dobio je odgovarajući naziv „Plastilin“. Radilo se o nesusivom materijalu koji se mogao ponovno upotrijebiti. Plastelin je izvorno bio sive boje, a William Harbut koristio ga je samo u obrazovne svrhe. Vrlo je pogodan za modeliranje, a pri tome kao ni glinamol ne prlja. Kada se nalazi na hladnijem mjestu, stvrdne se, te njime nije moguće raditi. Potrebno je staviti ga na toplije mjesto ili ga zagrijati rukama prilikom gnječenja, čime će dobiti elastičnost. Kako bi do izražajnosti došla plastičnost, za modeliranje jednog oblika dijete treba upotrebljavati jednobojni plastelin. (Jakubin 1999).

Prvenstveno plastelin se koristi kao dječja „igračka“ ili likovna tehnika. Od plastelina se izrađuju figurice koje potiču razvoj fine motorike kod djece. Osim plastelina u predškolskim ustanovama koristi se glinamol i kinetički pijesak.

3. PREDŠKOLSKO DIJETE I LIKOVNA UMJETNOST

Dijete počinje istraživati likovnost od trenutka kada počinje istraživati svijet oko sebe. Način na koji djeca stvaraju od svoje najranije dobi svojom autentičnošću i svježinom nadmašuje sva očekivanja, pod uvjetom da smo ga sposobni prihvatiti u njegovoj izvornosti. Već od najranije dobi dijete modelira, opipava i istražuje mogućnosti oblikovanja rukama, „gradi“ u prostoru elementima koji su mu pri ruci (igračkama, kockicama, hranom), preslaguje, slaže, kombinira i daje novu dimenziju objektima i stvarima koje ga privuku. Dijete sasvim nesvjesno zadovoljava svoju potrebu za stvaralaštvom i to u dobi kada bi pomislili da je to nemoguće. Radost zbog tog čina, kao i godinama kasnije, nezaobilazna je životna potreba. Nakon prvih kiparskih zahvata, te u susretu s bilo kakvom plohom na kojoj može ostaviti trag prstom, dijete ostvaruje svoje prve crtačke uratke, a uz pristupačnost slikarskog materijala počinje slikati uz veliko uzbuđenje koje mu pruža raznolikost boja (Balić-Šimrak, 2010).

3.1. OBLIKOVANJE U PROSTORU KAO PODRUČJE LIKOVNOG IZRAŽAVANJA PREDŠKOLSKE DJECE

Likovno izražavanje može biti oblikovanje u prostoru i oblikovanje na plohi. Kad se govori i piše o dječjem likovnom izražavanju, misli se na oblikovanje na plohi crtačkim i slikarskim tehnikama. Oblikovanje u prostoru kao područje ispoljavanja stvaralačke aktivnosti djeteta u velikoj je mjeri zapušteno i nedovoljno prisutno u svakodnevnom praktičnom radu s predškolskom djecom. Neophodno je razmotriti karakteristike dječjeg stvaralačkog izražavanja s didaktički neoblikovanim materijalom kod modeliranja. Modelirano djelo nastaje oblikovanjem mase. Izražajni elementi modeliranog djela su linija, volumen, ploha i površina. Volumen je oblikovan plohama koje mogu biti glatke, hrapave, zaobljene i slično. Plohe kontinuirano zatvaraju zamišljeni oblik, a karakter dodira volumena i prostora određen je plohom. Ako ploha zatvara lik sa svih strana, onda se prostor nigdje ne zadržava. U modeliranju postoje određeni načini rada koji se sastoje od davanja ili oduzimanja materijala. Načini rada ovise o materijalu koji se koristi. Podatni i mekani materijali poput gline, plastelina ili voska omogućavaju dodavanje komadić po komadić materijala. Ako se radi s

ukočenim, tvrdim materijalima kao što su drvo, kamen ili metal, onda se oblik stvara oduzimanjem i to uz pomoć odgovarajućeg pribora.

Spoznaja da može oblikovati razne materijale i tako na vizualan način izražavati vlastite spoznaje i osjećaje djetetu predstavlja veliko zadovoljstvo. Takav rad zahtjeva veću pripremu odgajatelja, materijala, mjesta gdje će modelirati i pripremu djece. Dijete se treba upoznati s karakteristikama različitih materijala, a javljaju se teškoće kako održati konstrukciju, a da se ona ne uruši. Sve to djetetu otežava modeliranje upravo onakvih oblika kakve je zamislio. Dijete se puno lakše i uspješnije izražava oblikovanjem u prostoru nego oblikovanjem na plohi. Predmeti iz svakodnevnice okoline moći će se lakše predstaviti različitim materijalima za modeliranje. Trodimenzionalne predmete lakše je predočiti modeliranim djelom nego izražavanjem na plohi. Kad se neki predmet želi nacrtati, javlja se problem kako njegovu trodimenzionalnost smjestiti i prikazati na dvodimenzionalnoj plohi. Ovih problema u modeliranju nema, pa je djetetu tako lakše oblikovati neki predmet modeliranjem.

Služeći se materijalima poput gline ili plastelina dijete mora postepeno usvojiti pojam trodimenzionalnosti i to u procesu praktičnog rada. Djetetovi proizvodi nastali modeliranjem reflektiraju također zakonitosti njihovog likovnog razvoja. U tom smislu možemo povući paralelu između stupnjeva razvoja dječjeg crtanja i modeliranja. Stupnju šaranja u modeliranju bi odgovaralo igranje s materijalom, pa tako dijete udara glinu dlanovima, gnječi je šakama i prstima, te je rastavlja i sastavlja. Kada je dijete u stanju nacrtati krug, istovremeno modeliranjem pravi prve glinene loptice. Prvi krug ne znači da je dijete ovladalo dvodimenzionalnim prostorom, pa tako i prva glinena loptica ne znači da je dijete uspjelo savladati trodimenzionalnu organizaciju. Prva glinena loptica predstavlja sve predmete iz djetetove okoline. Dijete vrlo brzo od gline oblikuje duguljaste valjkaste oblike, odnosno štapiće. Valjkasti štapić identičan je liniji na crtežu. Iako je štapić u fizičkom smislu trodimenzionalan, u smislu modeliranja on predstavlja jednodimenzionalno shvaćanje jer nam nešto predočuje jedino svojim pravcem i dužinom. Valjkastim formama sva djeca prikazuju životinje, ljudske figure, cvijeće i slično.

Na sljedećem stupnju likovnog razvoja djeca kombiniraju štapiće u nove oblike, ukrštavaju ih, zakrivljuju, uvijaju, te sastavljaju više štapića na jednom mjestu. Zatim

dijete oblikuje ploču koja je dvodiomezionalnog oblika i koja omogućuje bogatije izražavanje. Kombineiranjem ploča nastaju trodimenzionalni oblici. U ovoj fazi ploče se kombiniraju izvučenim valjcima, što omogućuje kompleksnije likovno izražavanje. Djeca vrlo često urezuju ili utiskuju štapićem li prstima različite dekorativne crte na glini ili plastelinu. Oblikovano djelo ukrašavaju vijugavim linijama, točkicama, krugovima i slično. Na taj način stvaraju teksturu na površini modeliranog djela. Dijete modelirajući mora savladati i materijal koji oblikuje, ali i ono što želi prikazati. Ovo nije ni malo lagan zadatak za predškolsko dijete. Upravo ova izvjesna teškoća modeliranje čini tako privlačnim. U savladavanju ovog izazova dijete doživljava zadovoljstvo koje bi sigurno izostalo da se radilo o laganom zadatku. Nepoznavanje materijala i teškoće prilikom oblikovanja još jače usmjeravaju dijete na predmet rada, te povećavaju negovu moć koncentracije. Radom na materijalu razvija se fina motorika, djeca su psihički i fizički aktivna, te stječu mnoge spoznaje. Također, dijete tako stječe i utvrđuje vlastiti osjećaj za prostor i volumen.

3.2. LIKOVNA AKTIVNOST U DJEČJEM VRTIĆU: OBLIKOVANJE PLASTELINOM

U dječjem vrtiću „Mali svijet“ provedena je likovna aktivnost u starijoj dobnoj skupini „Točkice“. U aktivnosti je sudjelovalo dvadeset i dvoje djece. Motiv aktivnosti bila je čovječja ribica. U uvodnom dijelu djeca su imala priliku pogledati lutkarsku predstavu kroz koju su bila upoznata sa životinjom čovječja ribica. Nakon lutkarske predstave djeca su tehnikom plastelina oblikovala motiv čovječje ribice prema promatranju fotografija. Kroz razgovor s djecom došli smo do saznanja na koji će način trebati oblikovati plastelin kako bi izradili zadani motiv. Po potrebi sam se uključivala i pomagala im.

Slika 1. Lutkarska predstava

Izvor: osobna arhiva

Slika 2. Razgovor o čovječjoj ribici

Izvor: osobna arhiva

Slika 3. Glavni dio aktivnosti

Izvor: osobna arhiva

4. PRIPREMA ZA IZVOĐENJE LIKOVNE AKTIVNOSTI

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

Preddiplomski sveučilišni studij ranog i predškolskog odgoja
i obrazovanja

Iva Pleša

Priprema za izvođenje likovne aktivnosti u vrtiću

Motiv: čovječja ribica

Kolegij: Metodika likovne kulture u integriranom kurikulumu 2

Nositelj kolegija: doc. art. Breza Žižović

Pula: veljača, 2023.

OPĆI PODACI

Dječji vrtić: „Mali svijet“

Student: Iva Pleša

Broj djece: 22

Dob djece: starija dobna skupina

Psihofizičke karakteristike djece: 14 djevojčica i 8 dječaka

Odgojitelj: Vedrana Sanković i Alma Šverko

Odgojna skupina: „Točkice“

Lokacija aktivnosti: Dječji vrtić „Mali svijet“, objekt „Monte Zaro“

Datum izvedbe: 08.02.2023.

Prethodne aktivnosti:

- Posjet jami Baredine
- Razgovaramo o podzemnom svijetu, te istražujemo jamu i špilju
- Razgovaramo o čovječjoj ribici i njezinom staništu

Cilj aktivnosti: Oblikovanje volumena čovječje ribice po promatranju plastelinom kako bi se razvila kreativnost i motorika šake

Razvojne zadaće:

a) tjelesni, psihomotorički i zdravstveni razvoj

- Razvijati preciznost oblikovanjem plastelina
- Razvijati motoriku šake valjanjem mase
- Razvijati koordinaciju oko-ruka gledajući motiv i oblikovajući ga plastelinom

b) emocionalno-socijalni razvoj ličnosti

- Razvijati interes za likovnu aktivnost u djece razgovorom o čovječjoj ribici
- Poticati samostalnost kod djece bodrenjem i pohvaljivanjem
- Poticati slobodno izražavanje vlastite osobnosti djeteta u likovnom stvaralaštvu potičući dijete da samo osmisli kako će oblikovati motiv

c) spoznajni razvoj

- Upoznati se s likovnom tehnikom (plastelin) na početku glavne aktivnosti
- Poticati dječju radoznalost, maštu i kreativnost lutkarskom predstavom
- Upoznati se s pojmovima čovječja ribica, podzemni svijet, jama za vrijeme lutkarske predstave

d) komunikacijsko-stvaralački razvoj

- Potaknuti širenje vokabulara i razumijevanje novih riječi za vrijeme lutkarske predstave
- Potaknuti međusobnu komunikaciju između djece postavljajući im pitanja
- Omogućiti slobodu izražavanja tako da se svakom djetetu pruži prilika da kaže

Motiv: vizualni – fotografija čovječje ribice

Likovni jezik:

- a) likovni elementi: volumen
- b) kompozicijska načela (proporcije): omjeri i razmjeri

Likovno područje:

- a) likovna tehnika: plastelin
- b) materijali i pribor: zaštita za stol, plastelin, fotografije čovječje ribice
- c) postupci: modeliranje

Umjetnička djela: /

Koleracija: Priroda i društvo

Metode:

- metoda razgovora – razgovor o čovječjoj ribici za vrijeme razgledavanja jame
- metoda demonstracije – za vrijeme lutkarske predstave
- metoda usmenog izlaganja – prije samog početka glavne aktivnosti
- metoda likovnog scenarija – za vrijeme glavnog dijela aktivnosti

Socijalni oblici rada: individualni, frontalni

Preprema odgojitelja za rad: osmislila sam lutkarsku predstavu koju ću izvesti sa ginjol lutkom

4.1. ARTIKULACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio aktivnosti:

Prije početka aktivnosti pripremit ću prostor tako što ću stolove prekriti zaštitom od plastike. Po stolovima ću rasporediti plastelin u boji i fotografije čovječje ribice. Djecu ću pozvati da sjednu kako bi svi mogli gledati lutkarsku predstavu koja slijedi.

Lutkarska predstava „Đurđa dijeli svoje znanje“

Sova: Pozdrav svima! Tražim skupinu „Točkice“; jesam li na pravom mjestu?

(Djeca odgovaraju)

Sova: Odlično! Zovem se Đurđa. Kao što vidite, ja sam sova. Sove su noćne životinje i love plijen upravo po mraku. Što bih još mogla reći.... Joooj, čekajte djeco. Ja nisam došla k vama da govorim o sebi. Nemojte mi zamjeriti, ja sam vrlo zaboravna sova. Dakle, došla sam ovdje kako bih pomogla studentici Ivi. Nju ste upoznali, zar ne?
(Studentica Iva pozdravlja djecu)

Sova: Danas ćemo vas Iva i ja upoznati sa jednom čudnom životinjom. Trebate pažljivo slušati jer nakon ovog druženja, vi će te, točkice moje drage, od plastelina i napraviti tu životinju. Najprije ću vam pokazati slike. Možete li mi reći koja je ovo životinja?

(Djeca odgovaraju)

Sova: Ovo maleno stvorenje zove se čovječja ribica. Kao što vidite, njena koža je slične boje kao što je i vaša koža, Zato se zove čovječja ribica. Ona živi u špiljama i jamama i svakodnevno je u mraku. Pošto nikada nije bila na suncu, njena koža je na nekim mjestima gotovo prozirna. Čovječja ribica može bez hrane preživjeti čak 8

godina. Zamislite kako bih ja bila mršava da ne jedem 8 godina! Ja bih bila prava sova Đurđa – manekenka.

(Studentica prekida Sovu): Đurđa! Dogovorile smo se da danas nećeš pričati o sebi.

Sova: Joj da.. opet ja. Da nastavim... Čovječja ribica ima male zakržljale oči koje ne koristi, jer se potpuno prilagodila životu u mraku. Ima izduženu glavu i zaobljenu njušku. Ima škrge pomoću kojih diše i kratke ručice i nožice. Ali ona ne hoda nogama... Zapravo se kreće vrlo slično kao i riba. Ima dugačak rep, pa njime lakše pliva u vodi. Hrani se ličinkama i malenim rakovima. Možete li vjerovati da čovječje ribice nema nigdje drugdje u svijetu, nego samo na našim područjima?

(Sova počinje zijevati)

Sova: Draga djeco... ja sam se već umorila. Mislim da ću vas sada napustiti jer je došlo vrijeme za vaše kreativno izražavanje. Studentica Iva će se s vama nastaviti družiti, a ja odoh na spavanje. Doviđenja Točkice!

(Sova pozdravlja djecu i odlazi)

Po završetku predstave, zamolit ću djecu da sjednu za stolove i pogledaju fotografije koje se nalaze ispred njih. Postavljat ću im pitanja i voditi s njima razgovor o čovječjoj ribici sa fotografija. Ukratko ću opisati kako se kotisti plastelin, te ću im pokazati na koji način mogu oblikovati traženi motiv. Kada završim svoj rad, reći ću djeci da mogu započeti s modeliranjem.

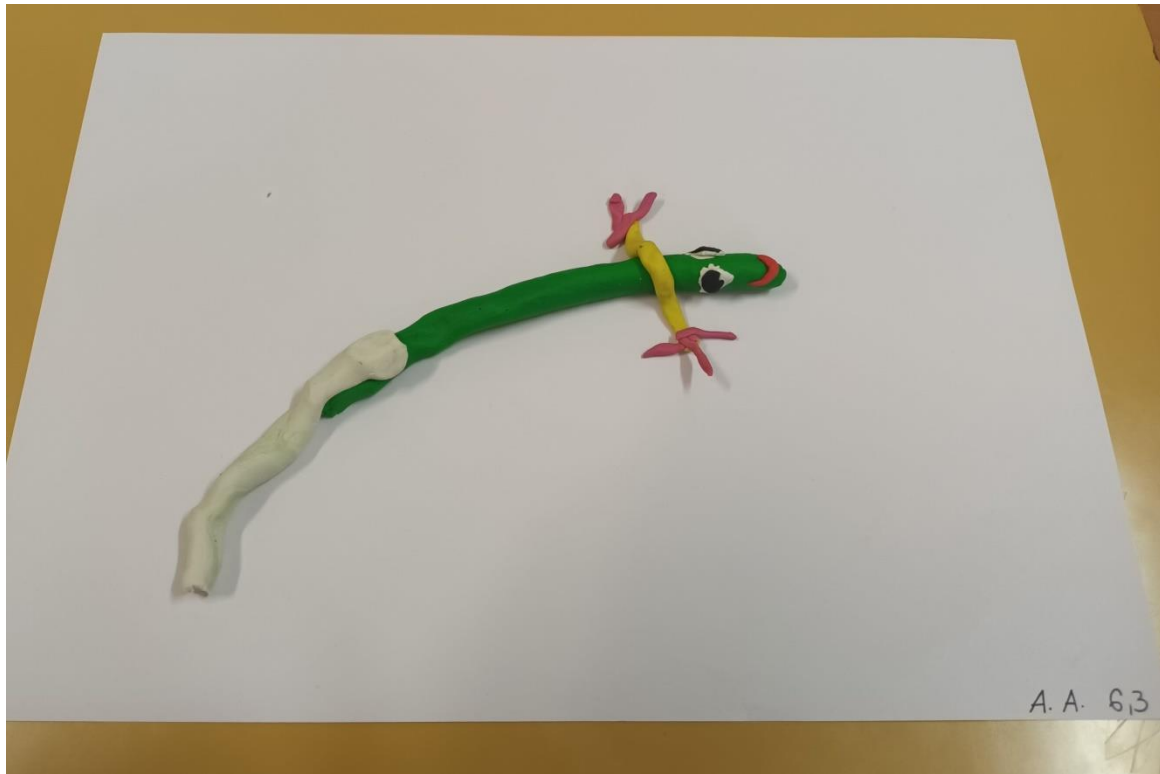
Radni, glavni dio aktivnosti:

Zadatak je da djeca od plastelina naprave čovječju ribicu. Na raspolaganju im je plastelin u raznim bojama. Obilazit ću djecu i pomagati im ako im bude bila potrebna pomoć. Od djece ću tražiti da rad bude originalan, da ne gledaju u rad djeteta ispred sebe, nego da ga oblikuju i naprave kako ona žele. Također, napomenut ću im da njihov rad neće izgledati kao moj, ali će biti jedinstven i poseban. Djecu ću tijekom aktivnosti pohvaliti i poticati.

Završni dio aktivnosti:

Kada djeca završe s likovnim izražavanjem, razgovarat ćemo o aktivnosti i korištenju ove likovne tehnike. Pohvalit ću djecu i zahvaliti im se na suradnji, a zatim ću pospremiti likovni pribor.

4.2. DJEČJI RADOVI I IZJAVE DJECE

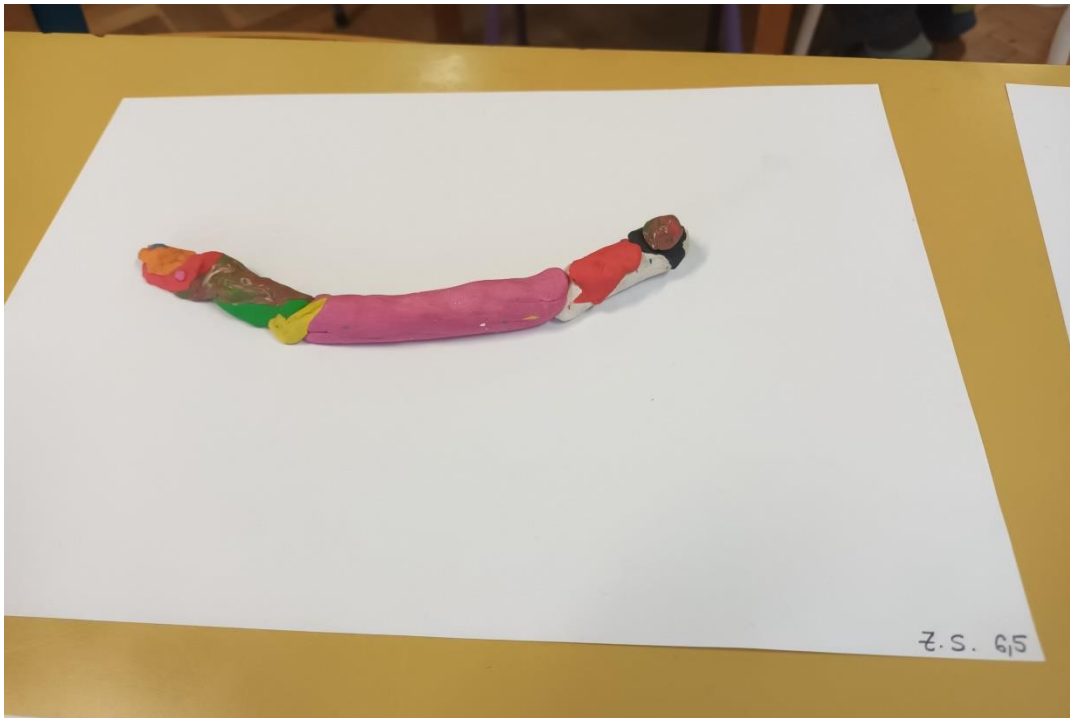

Slika 4. Agneza (6,3 godine) čovječja ribica, plastelin

Izvor: osobna arhiva

Agneza A. (6,3): „Podsjeća me na kožu i podsjeća me na guštera. Izgleda mi lijepo. Slatka mi je zbog ustiju i okica.“

Agneza tijelo lika gradi od dvije boje. Izradila je samo dvije nožice jer je smatrala da čovječja ribica dovoljno dobro pliva samo sa repom. Vrlo brzo je završila svoj rad.

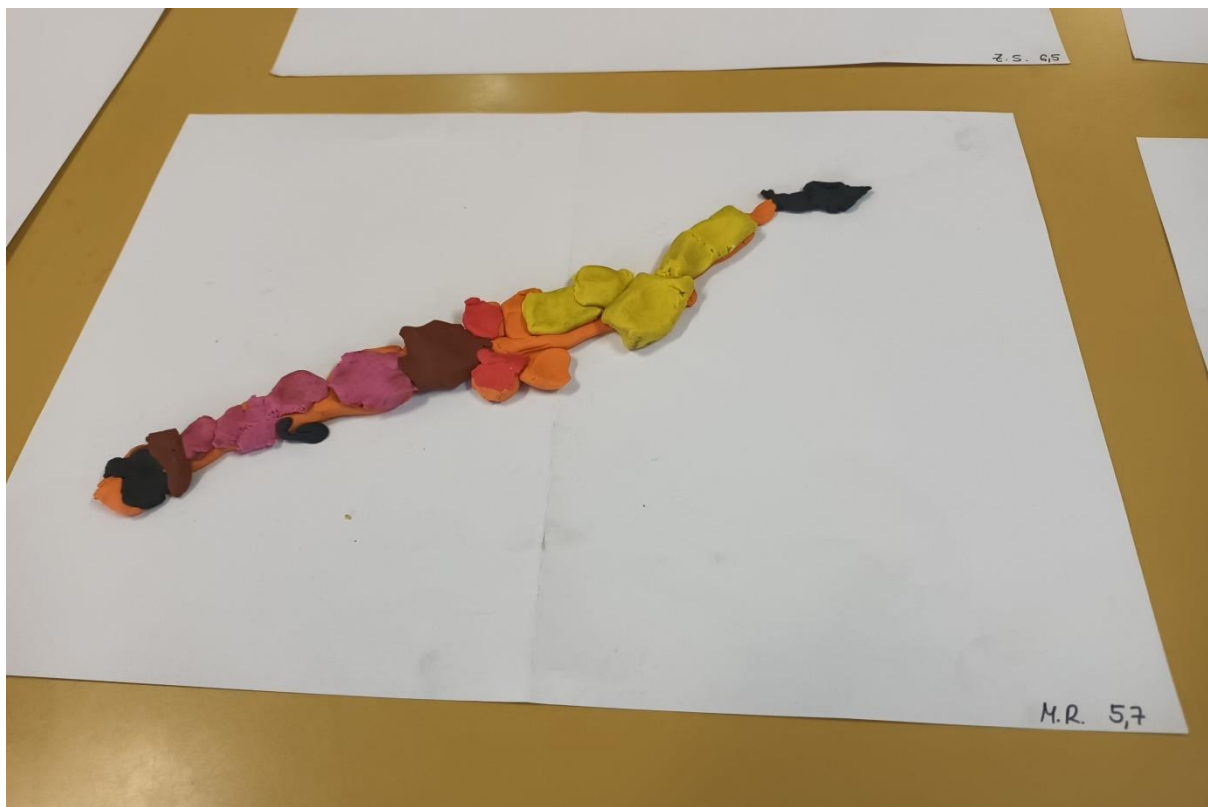

Slika 5. Zara (6,5 godina) čovječja ribica, plastelin

Izvor: osobna arhiva

Zara S. (6,5): „Čovječja ribica izgleda kao da je zmija i vrlo je tanka. Živi u mraku i špilji. Čovječja ribica može biti posebna pošto je čovječja ribica. Može preživjet 4 mjeseca.“g

Zara je imaginativni likovni tip. Koristila je sve boje koje su joj bile na raspolaganju. Posljednja je završila svoj rad i ponosno ga pokazala drugoj djeci.

Slika 6. Marta (5,7 godina) čovječja ribica, plastelin

Izvor: osobna arhiva

Marta R. (5,7): „Moja čovječja ribica jako dobro pliva i živi u špiljama. Jako je lijepa. Sve dobro radi kako joj kažem i to je to.“

Marta je jedina koja je cijeli lik gradila ljepljenjem komadića plastelina. Koristila je tople boje.

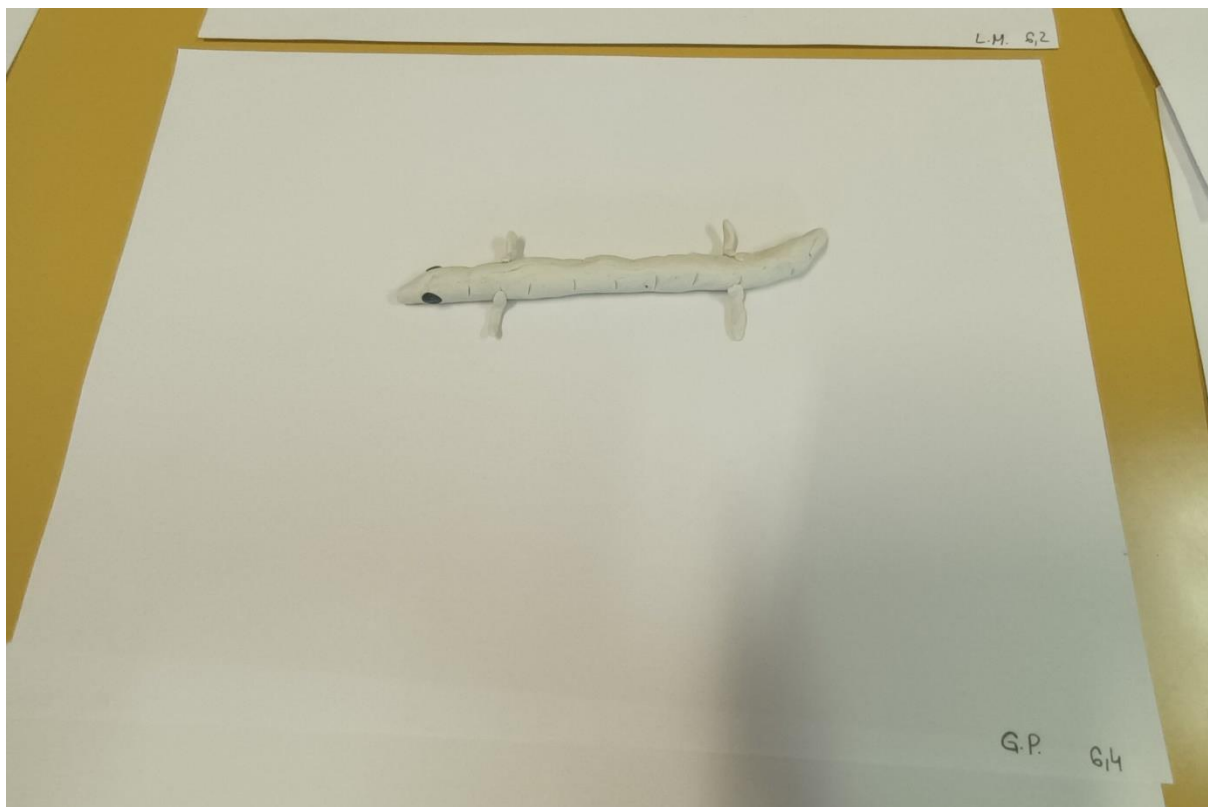

Slika 7. Ema (6,5 godina) čovječja ribica, plastelin

Izvor: osobna arhiva

Ema Č. (6,5): „Podsjeća me na stonogu jer je velika. Malo mi izgleda opasno i malo me podsjeća na guštera.“

Ema je prvo izradila tijelo čovječje ribice, a zatim je strpljivo izrađivala glistice koje je lijepila po tijelu sve do završetka aktivnosti.

Slika 8. Greta (6,4 godine) čovječja ribica, plastelin

Izvor: osobna arhiva

Greta P. (6,4): „Čovječja ribica je kožne boje i podsjeća me na zmiju. Ona jede bube. Lijepa mi je jer izgleda nježno i duguljasto.“

Greta je koristila samo bijelu i crnu boju. Spretno je izradila tijelo na koje je lijepila nožice i oči. Greta je jedino dijete koje je noktićima urezivala detalje na samom liku. Vrlo brzo je završila svoj rad.

Slika 9. Maša (6,6 godina) čovječja ribica, plastelin

Izvor: osobna arhiva

Maša I. (6,6): „Podsjeća me na glistu. Izgleda mi malo i sliči kao iz crtića kojeg gledam.“

Maša je bila nesigurna na početku likovne aktivnosti. Nije se ohrabrila na izradu sve dok njezin prijatelj Tomas nije započeo sa izradom. Iz tog razloga Mašin rad vrlo liči Tomasovom radu. Pri završetku aktivnosti ohrabrila se napraviti nožice.

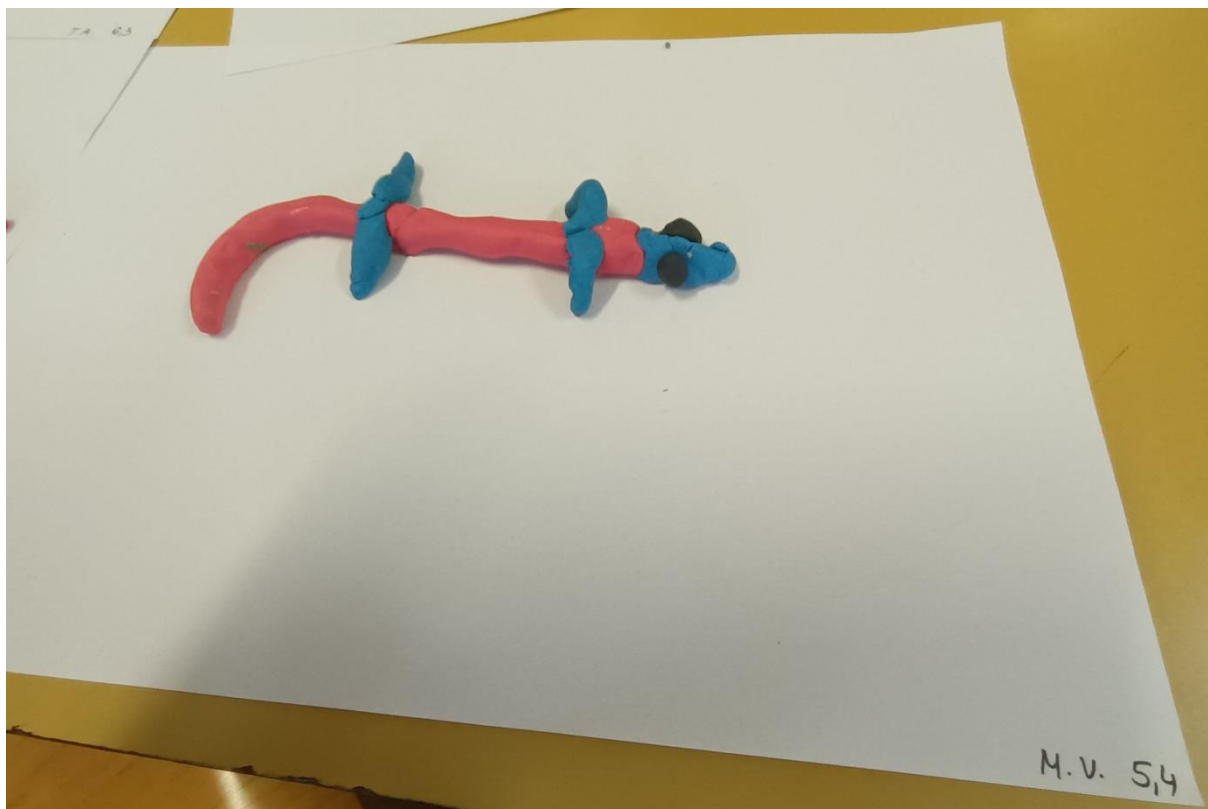

Slika 10. Tomas (5,4 godine) čovječja ribica, plastelin

Izvor: osobna arhiva

Tomas S. (5,4): „Ove sam točkice stavio kao ukras. Tu je malo krvi negdje, ali ja nisam napravio krv. Malo liči kao obična zmija.“

Tomas je koristio mnogo boja. Tijelo je izradio plavom bojom, a zatim je cijeli lik ispunio kuglicama raznih boja koje je pritiskivao u tijelo čovječje ribice.

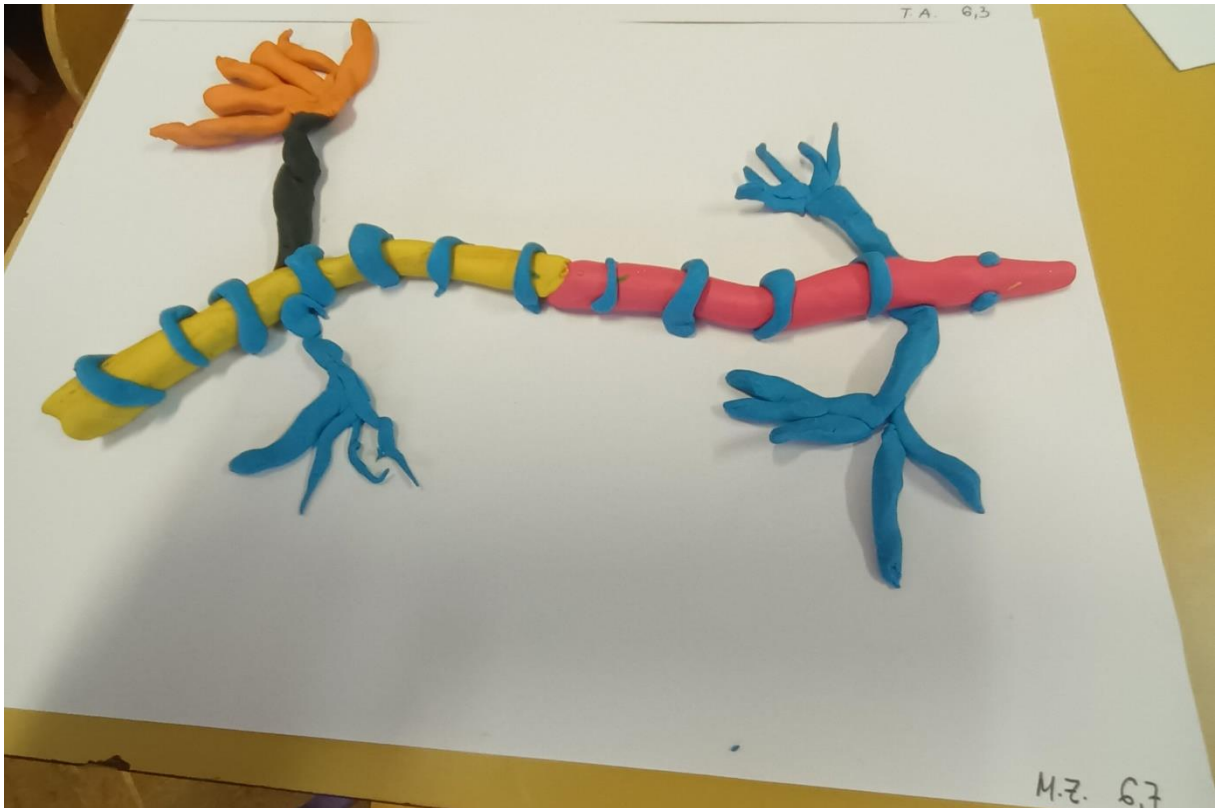

Slika 11. Mark (5,4 godine) čovječja ribica, plastelin

Izvor: osobna arhiva

Mark V. (5,4): „Podsjeća me na guštera. Izgleda mi kožno.“

Mark je svoj rad završio vrlo brzo. Koristio je tri boje. Tijelo je napravio rozom bojom, te je naknadno dodao glavu i nožice, a zatim je napravio oči. Požurio je s izradom kako bi se mogao što prije nastaviti igrati.

Slika 12. Mateo (6,7 godina) čovječja ribica, plastelin

Izvor: osobna arhiva

Mateo Z. 6,7: „Čovječja ribica je vodena glista. Ljigava mi je zato što je vrlo dugačka. Ima kockastu njušku i nešto crveno oko vrata s čime diše.“

Mateov rad je površinski najveći. Hrabro je radio dugačke nožice koje je lijepio na dvobojno tijelo. Kroz cijelu aktivnost fokusirao se na izradu i nije se obazirao na drugu djecu sve dok nije bio potpuno zadovoljan završnim izgledom.

Slika 13. Manuel (6,1 godina) čovječja ribica, plastelin

Izvor: osobna arhiva

Manuel H. 6,1: „Čovječja ribica me podsjeća na šećernu vatu zbog bijele boje. Nikad ju nisam probao. Ona pliva sa repom.“

Manuel je tijelo napravio rozom bojom, a zatim se posvetio izradi očiju koje je napravio većima zbog čega njegov rad odudara od radova ostale djece.

Slika 14. Lucija (6,2 godine) čovječja ribica, plastelin

Izvor: osobna arhiva

Lucija M. 6,2: „Ja bi htjela da moja čovječja ribica postane oživljena jer mi stvarno izgleda kao prava. Prava čovječja ribica mi izgleda čudno.“

Lucija je prilikom izrade govorila da čovječja ribica po tijelu ima crne crte poput pčelice. Bila je iznenađena njuškom čovječje ribice za vrijeme promatranja fotografije, te je nastojala njušku na svom liku napraviti što vjerodostojnije. Dodala je i roze škrge, te bijeli završetak na tijelu svoje figure.

4.3. ZAKLJUČAK NAKON AKTIVNOSTI

Lutkarskom predstavom bio je cilj potaknuti znatiželju i aktivno sudjelovanje djece. Prema reakcijama djece moglo se zaključiti da im se predstava svidjela. Bilo je važno prilagoditi se sastavu skupine i osobnosti svakog djeteta. Cilj je bio u skupini stvoriti ugodno ozračje, te kreativnost i originalnost djece prilikom izražavanja. Djeca su se odlično snalazila koristeći se tehnikom plastelna. Hrabro su upotrebljavali razne boje i samostalno su izrađivali figurice zadanog motiva.

5. ZAKLJUČAK

Plastelin je likovna tehnika koja pomaže ranom razvoju djece. Tijekom korištenja ove tehnike dijete se igra, ali i razvija fine motoriče sposobnosti prstiju i šake, te koordinaciju oka i ruke. U provedenoj aktivnosti ciljevi su u potpunosti zadovoljeni. Djeca su tijekom cijele aktivnosti aktivno sudjelovala, te su s veseljem izrađivala zadani motiv. Prilikom izvođenja aktivnosti potrebno je individualno pristupiti svakom djetetu, poticati maštu i radoznalost, te samostalnost i slobodno izražavanje djece. Kreativnost je mentalni proces koji uključuje stvaranje novih veza između ideja i pojmova, novih rješenja problema, te stvaranje novih veza između postojećih ideja ili pojmova. U provođenju likovnih aktivnosti s djecom nema pravila, zakonitosti i kritika jer su oni momentalni zagušivači kreativnosti, samopouzdanja, radoznalosti i slobode. Već od najranije dobi dijete modelira, opipava, istražuje mogućnosti oblikovanja rukama, „gradi“ u prostoru elementima koji su mu pri ruci, preslaguje, slaže, kombinira i daje novu dimenziju objektima i stvarima koje ga privuku. Dijete sasvim nesvjesno zadovoljava svoju potrebu za stvaralaštvom i to u dobi kada bi pomislili da je to nemoguće. Služeći se materijalima poput gline ili plastelina dijete mora postepeno usvojiti pojam trodimenzionalnosti i to u procesu praktičnog rada.

LITERATURA

Knjige:

BELAMARIĆ, D. (1987.) *Dijete i oblik*. Zagreb: Školska knjiga

BILOPAVLOVIĆ, T., ČUDINA-OBRAĐOVIĆ, M., LADIKA, Z., i ŠUŠKOVIĆ-STIPANOVIĆ, R. *Dosadno mi je – što radim*. Zagreb: Školska knjiga

GRGURIĆ, N., JAKUBIN, M. (1996.) *Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Educa

JAKUBIN, M. (1999.) *Likovni jezik i likovne tehnike*. Zagreb: Educa

SLUNJSKI, E. (2014.) *Kako djetetu pomoći da... (p)ostane kreativno i da se izražava jezikom umjetnosti*. Zagreb: Element d.o.o.

Članak/časopis:

BALIĆ ŠIMRAK, A. (2010.) Predškolsko dijete i likovna umjetnost. *Dijete, vrtić, obitelj* 62/63 (8), 5. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/184161> [Pristupljeno: 02.07.2023.]

BENETA, Ž. (2010.) Kiparske tehnike. *Dijete, vrtić, obitelj* 62/63 (16-17), 1. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/184172> [Pristupljeno: 19.08.2023.]

GREGURIĆ, S. (2022.) Stvaranje dječje skulpture od mekanih materijala, *Varaždinski učitelj- digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*. (9/5), 3-4. Dostupno na: <file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/STVARANJE%20DJECE%20OD%20MEKANI%20MATERIJALA.pdf> [Pristupljeno: 10.09.2023.]

NENADIĆ-BILAN, D. (1987.), Modeliranje i neoblikovani materijali u likovnom radu s predškolskom djecom, 268-272. Dostupno na: https://www.academia.edu/57893614/Modeliranje_i_neoblikovani_materijali_u_likovnom_radu_s_pred%C5%A1kolskom_djecom [Pristupljeno: 09.09.2023.]